

M. TVLLII CICERONIS
IN L. CATILINAM ORATIO PRIMA
habita in senātū in templō Iovis Statōris
a. d. VI id. Nov. annō DCXCI a. u. c.

ab-ūtī (+ *abl*) = insolenter
ūtī; -ēre = -ēris (*pers 2 fut*)
quem ad finem : quō ūsque,
quam diū
effrēnātus -a -um (↔ domi-
tus) = immoderātus, ferōx
nihil-ne tē..... mōvērunt?
Palātī *gen* = Palātī

locus: templum Iovis
Statōris
hōrum : senātōrum

cōn-stringere -strīnxisse
-strictum = colligāre,
coercēre

quid cōsiliī : quod/quāle
cōnsilium

immō vērō etiam... : nōn
modo vīvit, sed etiam...

pestis -is *f* = nex, perniciēs

P. Cornēlius Scīpiō Nāsīca
Serāpiō: v. LL cap.51.239
[annō 133 a. C.]
mediocriter = modicē
prīvātus : nōn magistrātus,
sine imperiō

Quō ūsque tandem abūtēre, Catilīna, patientiā nostrā? ¹
Quam diū etiam furor iste tuus nōs ēlūdet? Quem ad
finem sēsē effrēnāta iactābit audācia?

Nihilne tē nocturnum praesidium Palātī, nihil urbis
vigiliae, nihil timor populī, nihil concursus bonōrum
omnium, nihil hic mūnītissimus habendī senātūs locus,
nihil hōrum ōra vultūsque mōvērunt? Patēre tua cōnsilia
nōn sentīs? cōstrictam iam hōrum omnium scientiā te-
nērī coniūrātiōnem tuam nōn vidēs? Quid proximā, quid
superiōre nocte ēgeris, ubi fueris, quōs convocāveris,
quid consiliī cēperis, quem nostrum ignōrāre arbitrāris?

Ō tempora! ō mōrēs! Senātus haec intellegit, cōsul ²
videt – hic tamen vīvit! Vīvit? Immō vērō etiam in senā-
tum venit, fit pūblicī cōsiliī particeps, notat et dēsīgnat
oculīs ad caedem ūnumquemque nostrum! Nōs autem
– ‘fortēs virī’! – satis facere rei pūblicae vidēmur sī
istīus furōrem ac tēla vītāmus!

Ad mortem tē, Catilīna, dūcī iussū cōsulis iam prī-
dem oportēbat, in tē cōnferri pestem quam tū in nōs
omnēs iam diū māchināris! An vērō vir amplissimus P. ³
Scīpiō, pontifex māximus, Ti. Gracchum, mediocriter
labefactantem statum rei pūblicae, prīvātus interfēcīt
– Catilīnam, orbem terrae caede atque incendiīs vāstāre

cupientem, nōs cōsulēs perferēmus? Nam illa nimis antīqua praetereō – quod C. Servilius Ahala Sp. Maellium, novīs rēbus studentem, manū suā occīdit! – Fuit, fuit ista quondam in hāc rē pūblicā virtūs, ut virī fortēs acriōribus suppliciīs cīvem perniciosum quam acerbissimum hostem coercērent. Habēmus senātūs cōsultum in tē, Catilīna, vehemēns et grave; nōn deest rei pūblīcae cōsiliū neque auctōritās huius ordinis: nōs, nōs, dīcō apertē, cōsulēs dēsumus!

Sp. Maellius rēgnū affec-
tāns ā C. Serviliō Ahalā
magistrō equitū occīsus
est [annō 439 a. C.]

perniciōsus -a -um < per-
niciēs
senātūs cōsultum: v. p. 18

hic ōrdō : senātus

4 Dēcrēvit quondam senātus *utī L. Opimius cōsul vidēret, nē quid rēs pūblica dētrīmentī caperet* – nox nūlla intercessit: interfectus est propter quāsdam sēditiōnum suspiciōnēs C. Gracchus, clārissimō patre, avō, māiōribus, occīsus est cum liberīs M. Fulvius cōsulāris. Similī senātūs cōsultō C. Mariō et L. Valeriō cōsulibus est permissa rēs pūblica: num ūnum diem postea L. Sāturnīnum tribūnum plēbis et C. Serviliū praetōrem mors ac rei pūblīcae poena remorāta est? At vērō nōs vicēsimū iam diem patimur hebēscere aciem hōrum auctōritātis! Habēmus enim huius modī senātūs cōsultum, vērū inclūsum in tabulīs tamquam in vāginā reconditum, quō ex senātūs cōsultō cōnfestim tē interfectum esse, Catilīna, convēnit! Vīvis – et vīvis nōn ad dēpōnendam, sed ad cōnfirmandam audāciam!

[annō 121 a.C.]

C. Gracchus, M. Fulvius
Flaccus: v. LL cap. 51.
275-279

[annō 100 a.C.]

Sāturnīnus tribūnus plēbis
sēditiōsus et C. Servilius
Glaucia praetor ex senā-
tūs cōsultō occīsi sunt
aliquem re-morārī = alicui
moram afferre
hebēscere = hebes fieri
aciēs -ēi f = quālitās acūtī
gladii, ingenium ācre

re-condere = repōnere, ab-
dere
convēnit : oportuit

Cupiō, patrēs cōscriptī, mē esse clēmentem, cupiō in tantīs rei pūblīcae periculīs mē nōn dissolūtum vidērī; sed
5 iam mē ipse inertiae nēquitiaeque condemnō. Castra sunt in Italiā contrā populum Rōmānum in Etrūriae faucibus

dissolūtus -a -um = negle-
gēs, parum sevērus
nēquitia -ae f < nēquam